

R E G É L Ó.

PESTEN Vasárnap December 29^{kén} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csütörtökön: Fél évi díja helyben 3 ft 12 xr boritéktalanul; postán 4 ft pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt boritéktalanul 1 ft 36 xr-jával.

A' folyóírásnak egyes száma 24 xr; egyes kép 12 xr. p. p.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

A' lovagművészek. (*Végzet.*)

„Térjen magához Ritter ur! — esenge megindulva Falkenberg. — Csak legyen ismét egészséges, 's töltsé-be kívánságomat, akkor minden bajnak vége lesz. Ó mi okért távozott-el tőlem azon pillanatban, midőn éltemet és egész szerencsémeket kezeibe akartam letenni. Igen közel voltam a' sirhoz; elvesztém az eszméletet, azon egyetlen egy időpontját életemnek, mellyről mondhatom, hogy egyedül csak abban éltem. De most vissza tért az eszmélet; életem könyvében ama fontos lap, melly kitörülve 's elszakasztva volt, ismét egész lett, és újra bevagyom írva. Tegye tisztelt atyám! tegye Giasinda kezét az enyimbe, 's tegyen valamennyünket szerencsésekké. Én magam ura vagyok. Csak egyedül Istennek tartozom életemről számot adni, 's Giasindával a' legszerencsésb, 's leggazdagabb ember leszek e' világon!“

„Szabad lesz Falkenberg grófnak egy kalandozó komédiásnéét elvenni?“ — monda az öreg keserűn. — „Tehát becsületemnek utolsó maradéka a' sirnál vétessék-el tőlem? — tehát olly kerítőnek, csábítóknak rágalmaztassam, ki ide jött kegyedet veszedelmes, és méltatlan törbe ejteni? Tehát leányom azon nyomorult teremtmények közé ~~szám~~ álltassék, kik“

„Atyám, Atyám! mit mondasz? — félbe szakasztá reá borulva Giasinda. — Nem lehetek, nem akarok az övé lenni; tudom, hogy lehetetlen. De láttam a' vidéket, hol ő született, hol szemem őt, még mint gyermeket pillantá-meg előszer; őt magát is láttam, és tudom, hogy — —. Itt meg-

akadt. — Nem is akarok tovább gondolkodni arról, mit nekem akkor ama rettenetes órában mondál. Csak mond-ki az esküt, utánnad mondom én, ha megszakad is szívem.“

„Isten őrizz! — kiálta Falkenberg felugorva 's Giasindát karjaiba zárva. — Giasinda! micsoda esküt? — Én többé e' világon el nem hagylak. Ha atyád itt maradni nem akar, utánnatok megyek egész a' világ végére. Bátor és szabad lovagművész leszek mint ő; 's akkor sem állapot, sem helyzet nem tesznek köztünk különbséget. Még sines boldogabb élet, mint a' művészi élet, 's veled, Giasindám! kedv és öröm közt a' földről ég felé fogok táncolni!“

„Jól van gyermekek! tehát legyen meg! — viszonya az öreg mindig lassúbb szóval. — Utolsó pillantásom közelget, 's ha már meg vagyok halva, nem akarok elválasztólag közötökbe lépni. E' világon úgy is csak játék és szemfényvesztés, mi az embereket egyesíti, vagy elválasztja. De mivel látom, kedves fiam! hogy balgaságodban (Thorheit) szilárd, és rendületlen vagy: tehát még is meg akarom legalább a' világ szemében azt enyhíteni; neked, 's leányomnak egy titkot fogok felfedezni, mellyről csak azon öreg asszony van tudósítva. — Az elefant-csontos ládikát asszony!“ kiálta legnagyobb erőködéssel, melly csaknem minden erejébe került, mi alatt merően reá tekintve, 's egy kis aranykulcsot, mellyet kis tokban mindig mellén hordozott, tartá szemei elejébe.

Ugy látszott mintha szavait az asszony meg nem értette volna; de mihelyt a' kulcsocskát megpillantá, inte fejével, 's a' ládához sietett. Sebesen jött onnét vissza egy elefant-csontos ládikával, és szenvedő vonásain futó örömnek kifejezése festődék.

„Francesco, Francesco! — monda rebegő hangon, mellynek lassú szemrehányása önlengő szerelemmel vegyült össze — szabad tehát ismét e' régi kedves nevet emlitenem? Tehát még is láthatlak még egyszer úgy, mint utóljára előttem által, 's e' ládikát, szerelmednek és nevednek sirját, átnyujtottad. Húsz hosszú éveken által nem valál Francesco. Csak légy az még egy pillantatig, 's hinni akarom, hogy szeretél. Csak egy tekintetet a' régi Francescotól, 's hinni aka-

rom, hogy a szerencsétlen hűsz esztendő csak álom volt, 's hogy te örökre Francesco vagy.“

„Jóságos Isten! irgalmazz nékem! — mond hevesen az öreg, 's kiterjesztett karokkal félig felemelé magát. — Agnese, Agnese! te vagy az, kinek én szerencsétlenségemet szemére hánytam? te ki a' könyörülő Istentől vakságot és siketséget kértél, hogy a' megváltozott férjet soha ne lásd, ne halld? Kérésed csak félig teljesült; nem hallottad, milly szörnyeteg voltam; de minden nap olvastad vonásimból, és te — még is szeretted. Ó! megbocsáthatsz, mond, megbocsáthatsz-e nékem?“

A' szerencsétlen asszony egy szót sem értett, de férje szemeiből olvasta a' mondottakat, 's hangos örömsikoltással heves könnyzáró közt borult urának nyakába.

„Nem, nem! az még se volt álom! — lihegé az öreg, feleségét szívéhez nyomván, míg az alatt szemeit az égre veté. — Az irgalmas Istennek legyen hála! a' szerelem sokáig-sokáig szenderegnet — de meg soha se hal. A' herczeg komédiássá lehet, 's még is boldogul halhat-meg. Isten áldjon Agnese, Isten áldjon-meg titeket is gyermekim! — az én országom már nem e' világa.“

E' szavakkal vissza dült, mélyen sohajta, 's meghalt.

Halványon és lélektelen feküdt ott az öreg Ritter. Giasinda sirt, 's kezeit kúcsolta. Falkenberg őt vigasztalni, 's megnyugtadni törekedett. A' kis Pietro még mindig a' ládán ült, könyökeit térdére nyugasztván 's fejét két tenyerébe rejtven hangosan zokogott. De az öreg asszony csendesen nyomogató-be a' haldoklónak nagy beesett szemeit, és száraz ajkait gyengéden csókolá.

Staal és Hellmann az utolsó jelenettel lépének a' sátorba. Belső részvéttel elegyedtek a' szomorgók közé, noha egyik se foghata-meg a' grófnak e' szerencsétlenekkel bizodalmas összeköttetését.

A' megholtinak végohajtása fejében most az elefantoson-tos ládika felnyittaték, 's Hellmann egy öreg, szüette pergament huzott elő nagy viasz pecséttel, 's több papirosokkal együtt. Hellmann fenszóval olvasá az okleveleket, 's álmélkodva érték belőlek az öreg Ritternek magos születését és uri származását. Valódi neve Francesco Allori volt,

meltóságára nézve florenczi herczeg, 's régi fejedelmi törzsből származék.

„Ha ez ugy van — mond a' kis Pietro helyéből felugorván — nem illik, hogy itt üljek, 's érette mint valamelly közönséges házi atyáért sirjak. Boldogult uramnak legalább fényes vége volt, 's én tudom kötelességemet. Ezzel a' ládában darab ideig keresgél, 's végtére egy nagy fekete posztót vont ki, mellybe selyemmel herczegi czimer volt bevarva.

„Nézzék ki az oklevelekből, ha nem a' valódi-e ez? — mond a' körülállóknak. — Egy repülő sas, veres mezőben, egy létra; ó igen! a' létrát fogain kellett hordoznia, 's a' sas ő maga volt; de most a' világ még is lássa, hogy előkelő emberek vagyunk — folytatá rátartólag — 's a' czimerbe burkolva magát a' holt tetem mellett rátartósan lépegetett. — Én többé bohóc nem vagyok most már hajdúvá lettem, 's boldogult uram és herczegem pompa ágyánál őt állok.“

Mig ez a' nélkül, hogy reá valaki figyelmeztet volna, szeszélyének így szabadon engede, 's magát a' herczegiség és komédiás közti szomorú ellentét (Gegensatz) felett lelketlen gunyban öntené ki, még is néha néha egy könyűt törült ki szemeiből, 's a' bohóczsüveget mélyebben húzá szemeire. Végtére a' czimert urára boritá, 's valahány darabka gyertyát talált, mind meggyújtá, hogy a' nyomorult sáturnak herczegi palotai tekintetet adna.

Három nappal az öreg lovagművész halála után halotti kíséret huzódott keresztül a' vadaskerten. A' koporsót parasztok vivé, de arra még is Francesco Allori herczegi czimere volt boritva.

Falkenberg gróf, 's ennek barátjai kísérek azt, ugy a' kis Pietro is, és több számos bábjátékosok (Marionetten-Schauspieler), művészek, és komédiások a' deszkasátorokból, kik szerencséjeknek tulajdoniták, hogy illy nagy rangú művéstársokat kísérhetik sirjába. A' falu czinteremében, hol a' temetés végbe ment, feketebe öltözött két asszony-alak állott a' sir szélén, 's a' koporsóra virágokat hintének.

Az asszony szomorgása csendes, és szelid volt; Giasinda igen megindult, Falkenberg gróf őket a' koporsótól el-

vezetvén fedett kocsijába helyezé, 's a' városba egy csendes familia körébe vitte, hol addig tartozkodának, míg Giasindának első heves fájdalma lecsillapodék. A' gróf őt minden nap látta, és szerencsés szerelmök csak hamar közhirülések. A' szüette pergamen valamennyire kimenté a' gróf választását a' nagy világ előtt.

Szinte hercegi pompával ülték Giasinda és Falkenberg menyegzőjeiket. Az anya leányához költözött; de már fél esztendő mulva kin feküdt ő is ura mellett a' falu temetőjében. A' kis Pietro ezután is hozzájuk tartozott, 's egész késő vénségéig a' vig személyt játszá Falkenberg házánál.

Midőn későbbben Giasinda mint szerencsés anya kis gyermekével karján fel alá szökdösék 's éneklé:

Felséges vakmerés

Czélod felé ne késs!

akkor a' gróf örömmel emlékezett a' boldog napokra, melyeket az arany sasban töltött, 's a' kis Pietro egy saltomortalét ugrott.

II. ORSZÁG ISMERTETÉS.

T e n g e l i c z (Végzet)

De miként irjam-le magát az alispánnak szép curiáját? Olly sajátságos itt minden, 's olly igazán pusztai! A' major, a' béreses és szolgák lakásai, a' szüntelen ketyegő száraz malom, az utfélen ide 's tova bolyongó baromfiak, melyeknek a' feltürközött béresné kukoriczát hajigált kötényéből, egy pár daczos komondor, 's több e' félek valódi Walter Scotti képet idéztek lelkembe; de midőn a' csinos izletű földszintes urasági lakot, a' suhogó fákat, a' kellemes kertet, a' dombon álló kápolnát pillantám-meg: „Illyen volt — kiálték elragadtatva — illyen volt Tibur, illyen Maecenas lakja!“ 's elrecitáltam, mert clarissimus professorom úgy fejembe verte, hogy — de inkább elmondom, mit recitáltam-el, t. i: „Beatus ille, qui procul negotiis.“

Ha kisasszonykám valaha Tengeliczre jőne, bátran beszólhat az alispánhoz; mert ott is tudnak ám (pedig jól) francziául, 's németül: de azért a' kedves hazai, a' magyar nyelv nincs levette trónjából, 's az alispán válogatott könyvtárában, mellynek nem tudom nagyságát vagy a' tudományok csaknem minden ágaiból válogatottságát

dicserjtem inkább, mondom ebben számtalan magyar könyveket is fog találni, mint p. o. a' Hitelt, Világot, Vörösmartyt és Endrét, Horvát Istvánt és — — ennek nincs párja még. Ha kiasszonykám képeket szeret, ollyakat is fog találni, egyet különösen, melly olly édes hatást tesz az emberre! — De ítéljen a' kisasszony maga: — a' kép egy családi scena! hol a' boldog atya egy terebélyes fa alatt egyszerű vadászköntösben állva az atyai és férji érzésnek szent örömeibe egészen elmerülve édesen tekint-le a' tövében előtte ülő szép anyára, ki gyermekével nyájaskodik.... 's ez Csapó Dániel! 's az alispanné és szerelmök egyetlen záloga, egy angyalka leány-alakban! Miket érez az ember illy helyen, azokat leírni annyi volna, mint az írás mesterségét megszégyeníteni.

Nem különben kedves hatást tesz az emberre a' kellemes angoly kert is; kisasszonykám kedvvel mulatandja szép szemeit a' változatos területen; 's ha szive olly fogékony, minte' ragyogó bogár-szemek igazolják, megfogja vallani, hogy e' diszes virágcsoportok, e' zölden nevető fák, e' keringő utak, kőpadok, 's e' kellemes tó a' kert közepén kedves hatásúak, és szépek, olly szépek — mint a' kisasszony maga, vagy az, kinek ott mint királynéjoknak szolgálnak, a' mivel és emberszerető háziasszony, kinek nyájjas leereszkedő kegye örök tavaszt varázsol övéjire.

* * *

Tisztellek gyönyörű kastély e' bíbor eresztel,
E' tündér kertet, 's e' kicsi templomot itt.
Tégedet egy rózsás hajnalba' mosolygva teremtet
Istennéd, 's nevető harmat-özübe takart;
'S monda: „Vidék te virulj!” és íme virulsz is azóta;
Harmati fris diszben hajnali kellem övez:
Künn lármáza' pör; de lakában csendes az ősz ur,
„Gondokkal virad ő, a' haza gondjaival.”
'S im mosolygva tekint a' bájkép rája faláról,
Melly a' boldog férjt 'festi 's a' édes anyát.
Ottan ül a' fa alatt a' szép anya, gyermeke keblén,
'S keble felett a' férj csendes örömbe vegyül.

Garay.

